

¡ASMA!

ON Tiburtzio, sendakin yayuenetako-tzat zeukaten, bai erriyan ta bai inguruetan ere.

Baña guchik zekitena da, zurrungalaririk trebienetako ta gogorre netako bat zala.

Uda zan, bero zakarra, ego-aize edo nezka-zar aitzia-k kiskali biarzituben baztar guztiyak; gaba zan, baña ez ordindik berandu, edo obe-tuago esateko ez oraindik goiz; eta gure On Tiburtzio-k ateratzen zuben zalaparta bat, Santa Mariya-ko organuak ateratzen ez duben bezelakua. ¡Ayek zurrungak! Bostgarren bizitzako atso lodi bat esnatu zan orru ayekin, ta ala ziyon:

—¡Alare, alare, turmoyak asi dira, ta laister degu eudiya!

Ontan esnatu zuten, ta iya jasteko betik gabe juañ biar izan zuben On Braulio-ren echera, bada ziyotenez oso gaizki arkitzen zan.

On Braulio berez erresildarra zan, gaztetan Ameriketa-ra juana ta andik aberatz purrukatuba etorriya.

Luzia etzan luze luzia, baña zabalian bazan luzian aña. ¡Urañen zan gizon biribilla!

Ala esaten zuten:

—¿Onak diruba egiñ? Onak billatu egingo zuben lurraren gañian.

—Bai zera, patrikeran sartu-ko ziyoten. Nola liteke bada diruba jasotzeko, ori lurreraño jeistia.

Ameriketarik etorri zan alargun, chanponeko mataña bezelako alaba batekin. Shiñita deitzen ziyoten. Jateko ez det uste asko biar zubenik, baña jasteko bai. ¡Arren pirpillin parpak, arren apainketak, arren dotoretasunak.

Echia jarri zuten ta kontu artzeko, Beizama-tik ekarri-re bai Mikolasa lengusuba.

Egun guchi barru deitu ziyoten On Tiburtzio sendakiñari, ikusi zuben amerikanua, ta baita agindu ere zer egin biar zuben andik aurrera.

On Tiburtzio irteterakuan galdetu zion Mikolaşak:

—¿Zer du lengusubak?

—Asma.

—Guk asmatze ezkeru zer duben, ez geneukan sendakiñen biarrik.

—Ez emakumia, asma esan dizut, ¿ez al dakizu zer dan asma?

—Ez.

—Ori bada.

Geroztik sendakiña juaten zitzayon noizian bein amerikanuari, ta sendatzeko alegiñak egin ere bai.

Ala bada esantako gau artan, erdi lo ta erdi esna irichi zan amerikanuaren echera. Ango zalapartak, ango deadarrak, ango karrasiyak. Gela bete jende basegon ta denak eruen gisa ojuka ari ziran.

An zegon Shişita ere, oitu bezela apainketaz josiya. ¡Marama zirudiyen! Katillu bat salda bero berua eskubetan zubela an zebillen batetik bestera zer egiten zuben etzekiyela.

On Tiburtzio agertu zanian gelako atietan, denak bere gana alderatu ziran; baita Shişita ere, ta au bere larriyak chirriştatu zan, ta

an juan zizayon katillu salda On Tiburtzio-ren buru gañera.

Onak buruba kiskaltzen ulertu zubenian, asi zan ojuka, ta lenago guchi baziran, orra orain bat geyago marruaz aditzeko.

Oñazia igaro zitzayonian bigaldu zituben danak gelatik kanpora ta gelditu zan bakarrik mintsubarekin. Izan ere ainbeste jenderekin ito-re egingo zuten gizarajua.

Begiratu zion On Braulio-ri, ta gaizki arkitu zuben.

—Ia, asi zaitia esaten nik işiltzeko agindu arte: bat, bi, iru.

ŞİŞİTA

Eta On Braulio gaizua asi zan doi doyan: bat, bi, iru, lau.....

Mikolaša ta Shišita bitartian, an zeuden bildurrez josiyaq atien al-damenian, ta Shisitaq galdetu zuben:

—¿Ill ote da?

—Ez; erantzun ziyon Mikolašak belarriya atia-ri alderatubaz, kontubetan ari da.

—¿¿Kontubetan? ¡Alajaña, ez dauka umore charra!

—Begira nola diyon: amabost, amasei, amazpi.

On Tiburtzio, iširita pacharan bere buruba arkitu zubenian, gaišuaeren marmarisu arrekin geruago ta logabe geyago sentitzen zuben ta azkenik zerraldo lo gelditu zan.

Eta bitartian On Braulio-k jarraitzen ziyon bere agindubari: berrogei ta bi, berrogei ta iru, berrogei ta lau.....

Alakoik batian Shišitaq eta Mikolašak orru bat entzun zuten, lenbizi ill, illa, geruago senduago ta gogorrango ta tartian tartian aditzen zan: larogei ta bederatzi, larogei ta amar, larogei ta amaika.....

—¿Zer da ori?, ziyoten isebe illobak.

Eta orkesta soñubakin, kantariyaq aitzen diran bezela, orru aren laguntzarekin entzuten zan eriyaren oju aula, kemen gabia: eun ta ogei, eun ta ogei ta bat.....

Larritu ziran oso, ta senda-ur bat erakusteko aitzakiyakin sartu ziran gelan ta orduban ikusi zuten, On Braulio kemenik batere gabe ari zala: eun ta larogei ta amazapi, eun ta larogei ta emezortzi.....; eta On Tiburtzio berriz lo bete betian zurrungaka.

Orduban esan zuben Mikolašak:

—¿Asma e? Orain asmatu det zer dan.

A. DARRA

